



## רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות דף ס"ב

- (א) **אמר רב, אנחה שוברת חצי גופו של אדם- פרש"י**, דאידי דאיפלגו בה רב ור' יוחנן בדרשא דקרא, נקטי הכא. אולם כ' בהג' יעב"ץ באר"א, לאשמעינן דאנחה קשה לתשמיש, וכמו שאמרו חז"ל על הפסוק ביהושע ולא קמה עוד רוח, והכא נמי כתי' בענינא וכהתה כל רוח.
- (ב) **אל לאו אמריתו אנחה שוברת חצי גופו של אדם- הק' המהרש"א**, הא לעיל אמרי' דלענין אנחה על חרבן בהמ"ק, האנחה שוברת כל הגוף, ומ"ש חצי גוף דאמר ל"י. ות"י דלא הוה שמיע ל"י אלא מלתא דרב, אבל לפי האמת גם רב מודה דאנחה על חרבן בהמ"ק שובר כל גופו של אדם.
- (ג) **מאי טיילין, וכי- כ' תוס'** דלשון טיילין היינו משום שדרכם בטולא דאפדנייהו. ובשטמ"ק בשם רש"י במהדו"ק כ' דלשון טיילין היינו על שם שלומדין בהנחתן בעירן בלא עמל, אלא בדרך בדיחות ושחוק.
- (ד) **שוא לכם משכימי מאחרי שבת וכי, אלו נשותיהן של ת"ח שמדרות שינה וכי- ע' בט"ז (אה"ע כ"ה, א') שפי'** דמקרא זו למדים שגם יש אופן של לימוד בלא נידוד שינה, אלא אדרבה, שישן הרבה כדי שיהא לו הכח ללמוד הרבה, ויכול ללמוד בשעה א' מה שחבירו לומד בצער בב' שעות, וודאי שניהם יש להם שכר בשוה, וא"כ שוא לכם, דהיינו בחנם לכם שאתם מצטערים ומשכימים בבקר וכי'.
- (ה) **כגון ר' שמואל בר שילת, דאכיל מדידי וכי- פרש"י**, מלמד תנוקות הי', ומתפרנסין מהן, ואין שליח מלך פרס עובר על פתחו לשאול לו עבודת המלך. והק' בשטמ"ק בשם תלמידי ר' יונה, איך שייך שזה נקרא טייל, שהרי צריך לטרוח בתנוקות בתורת שכירות, ואי"ז נקרא יטייל. אלא מיירי שלא הי' מלמד אותם בשכר, אלא הי' אוכל ושותה ממונו, וסבר רב דמתוך ההנאה גדולה שהיתה לו מפני שהי' מתעסק במצוה רבה כזאת בלא שכר, לא הי' מרגיש ביגיעה כ"כ, ולא הי' לו צער, והי' אומר דכל מי שלומד בדרך הנאה כמו זה, דין טייל יהבינן ל"י.
- (ו) **חמר ונעשה גמל מאי- פרש"י**, נישאת לו כשהוא חמר, מהו ליעשות גמל שלא ברשות, הרווחה עדיפא לה שיתעשר, או עונה עדיפא לה. אולם ע' בשטמ"ק בשם רש"י במהדו"ק, שכ' דמיירי בחמר שכבר נעשה גמל, והשאלה הוא אם יש לו רשות להרחיק מביתו ל' יום כדרך שאר גמל או לא. ותמה השטמ"ק, נהי דפי' זה א"ש טפי בלשון הגמ', אבל הסברא קשה להבין, הא מאחר שכבר נעשה גמל ברשות, אמאי לא יהא דינו כגמל לגמרי.
- (ז) **חמר ונעשה גמל מאי- ע' בשו"ת חתם סופר (יו"ד קמ"ט)**, שהביא מהרמב"ם דמי שהוא טייל ובקש לעשות ת"ח, אין אשתו יכולה לעכב עליו, וכן הביא מהרא"ש (סי' כ"ט), וכ' הרא"ש ב' טעמים, משום דת"ח מצוי אצלה, כיון שהוא תמיד בעיר, ועוד, דכיון שהוא לומד, אינה מקפדת. וכ' החת"ס דלכאו' פליגי הרא"ש והרמב"ם, דהרא"ש ס"ל דרק משום דמסתמא ניח"ל בכך אמרי' דמותר לו לשנות, אבל משמע דאם עומדת וצווחת, דאז אינו יכול לשנות עונתו, אבל לפי הרמב"ם משמע דבכלל אינה יכולה לעכב, ואפי' עומדת וצווחת.
- (ח) **סמכו רבנן אדר"א בן אהבה ועבדי עובדא בנפשייהו- כ' השטמ"ק** שאין כוונת הגמ' לומר דליתא לדר' אדא, אלא לאשמעינן דאע"פ שמוותר ללכת לב' וג' שנים, אין לעגנה כ"כ, כי מדרך רחמנות יש לו להקדים כדי שלא תצטער יותר מדי, ולא יענש בסבתה כמו שנענש ר' רחומי.
- (ט) **אשר פריו יתן בעתו... זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש- כ' הרא"ש בב"ק (ז', י"ט)** דזמן עונה היא בשבת שנא' ושמרו בני ישראל את השבת, ראשי תיבות ביאה. והק' הפלפולא חריפתא (י') דהא הגמ' הביא דרשה אחרת. ות"י דכוונת הרא"ש לומר דמה דאמרי' בגמ' דאשר פריו יתן בעתו, זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש, היינו עונת ת"ח. אבל באמת מלבד זה אי' דין דמצד עונג שבת מצוה לפקוד אשתו בליל שבת, וזהו לכל אדם. וכיון דתיקנו חז"ל אכילת שום לכל, ולא רק לת"ח, הי' רוצה הרא"ש לבאר מהכ"ת דכ"א מצוה עליו לפקוד אשתו בליל שבת.
- (י) **זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש- כ' המג"א (ר"מ, ג')** דלא כל הרוצה לעשות עצמו ת"ח יכול, דהא כתיב ועונתה לא יגרע. אולם כ' הפמ"ג שם דזהו דוקא שלא ברשותה, אבל ברשותה, תבוא עליו ברכה. ולענין מה נקרא ת"ח, ע' בפמ"ג שם (א"א, א') שכ' דאף שאין ת"ח היום, אבל כדי שלא למגרי יצר הרע מותר, וגם על דעת כן נשאה. וכ' דמ"מ צ"ע מה נקרא ת"ח לענין זה, והביא דמהמג"א משמע שהוא דוקא משום שתורתו אומנתו. [וידוע מש"כ בעל הקהלות יעקב באגרת הובא בארחות רבינו דבזמן הזה הוי העונה לת"ח ב' פעמים בשבוע (וכמו שהביא הביאור הלכה [ר"מ, סעי' א']), ומי שרוצה לפטור עצמו פ"א בשבוע, הוי קרוב לספק דאורייתא. וכ"כ באגרות משה (אה"ע ג', כ"ח), וע' גם מש"כ שם לחדש דמי שלא קיים עונתו בליל שבת, יש לו לקיימו ביום בבית אפ"ל.]
- (יא) **מע"ש לע"ש- העיר הבן יהודע על לשון הגמ', דלכאו' הול"ל מליל שבת לליל שבת, שזהו זמן תשמיש (אולם ע' בשטמ"ק שאכן הביא גירסא שהוא מלילי שבת ללילי שבת).** ות"י דכיון דעושים הכנות לתשמיש מיום ע"ש, הן בקשטין של אשה, הן בהזמנת המאכל הראוי, כמו שום וכיוצא, לכך תלה התשמיש בע"ש, וע"ש עוד מש"כ בזה.

- (יב) הוה קא חזי קמי' עמודא דנורא- פי' בשטמ"ק, לכבודו, משום שהי' מקיים מצות עונה בשעתו. ובמהרש"א פי' דהעמודא דנורא הי' מרמז להם על זמן קבלת שבת, כדאי' דעמוד אש הי' משלים לעמוד ענן.
- (יג) כשגגה שיוצא מלפני השליט, ונח נפשי'- פי' הקובץ שעורים (ר"ח), דבכל מקום שמצינו כי ברכותיהן וקלותיהן של צדיקים מתקיימות, הטעם פשוט, כי רצון יראיו יעשה, אבל הכא א"א לומר כן, דהא ודאי לא הי' רצונו שימות, אע"כ צ"ל דהדיבור של פה קדוש פועל בטבע, ואפי' בלא שום כוונה, ורק אם טימא שפתיו בדיבורים אסורים הוחלש כוחן, וכמו שכין שעלה עליו חלודה הרבה, שאין בכוחו לחתוך עד שיסירו החלודה ממנו.
- (יד) רבי אתי משפטי' בן אביטל, ור' חייא אתי משמע' אחי דוד- פרש"י דהפסול הי' שרבי הי' מבית דוד, ולא היתה בת הבאה משמע' הוגנת לבנו, שלא היתה בת מלכים. והק' המהרש"א, הא בנימ' ממשפחת בית דוד נושאים נשים דוקא ממשפחת מלכים. ולכן כ' לפרש באו"א, ח"ו דנתלי סיבת מיתתה בפסול דחד מינן, אלא יש לתלות מיתתה במלתא אחריתא, ולכן עיינו אם יש לתלות בפסול, ומצאו שלא הי' בה פסול, שהיתה ג"כ ממשפחת ישי.
- (טו) עד דאתא איעקרא דביתהו- פרש"י, נעשית עקרה, שכן דרך העומדות עשר שנים בלא בעל. והעיר המהרש"א, דהא מבואר התם דזהו דוקא היכא דהסיח דעתו מבעלה, וכאן הרי משמע דהיתה ממתנת לו, ולא הסיחה דעתו ממנו, ולכן למה איעקרה. וכ' העיון יעקב דבאמת במקרה נעשית עקרה, אלא דיאמרו הרואים דלשוה שמרה, דהיינו דבאמת לא היתה מצפה לו מתי יבא, ולכן נעשית עקרה.
- (טז) איעכב לי עד דאתי בהודן, לא איעכבא לי'- העיר המהר"ם שי"ף, מה למדין מזה. וכ' בשיחות מוסר (תשל"א, ט"ז) דלכאור' דבר גדול השמיענו בזה, שאע"פ שאם לא ימתין לרשב"י, לא יהי' חבר טוב כמותו ללמוד תורה, מ"מ לא המתין, כי סכנת ההמתנה, ואפי' לזמן מועט, גדולה מאד, וכדאי לוותר על חברותא כדרשב"י, ובלבד שלא להפסיד רגע של עליי' בישיבה.
- (יז) דהוה צניע ומעלי- הק' תוס', איך שייך לומר שהי' מעלי, הא הי' אומר דאם מצא ת"ח, הי' נושכו כנשיכת חמור. ותי' שלא הי' שונא לת"ח, אלא הי' סבור שמתגאין על ע"ה, וגם משום שלא היו מניחים לע"ה ליגע בהם, אבל מ"מ הי' שומר מצוות. והריטב"א תי' דזה הי' קודם לכן, אחר אח"כ חזר למוטב, שהי' צניע ומעלי, ורק אח"כ קבע עצמו לתורה, כדאי' הכא.
- (יח) אי מקדשנא לך אזלת לבי רב- הק' הבן יהודע, אם נפשה אוותה להנשא לבעל שהוא ת"ח, הא כמה חכמים היו באותו הדור שהם ודאי שלמים ביראת שמים וצנועים, ויכולה להנשא לא' מהם ברשות אביה, ולמה בחרה ליקח ע"ה ע"מ שילמד תורה ויהי' ת"ח. וביאר שהיתה יודעת שהאשה פטורה מת"ח, ורק יש לה חלק בעסק התורה מחמת בעלה, אך אמרה דזה החלק המגיע לה מבעלה הוא בתורת צדקה ואינו מן הדין, לכן בחרה באדם שהוא עדיין לא גמיר כלל, ורק על ידה יהי' גמיר, וא"כ עתה יהי' לה חלק וזכות בעסק התורה שלו מן הדין [ולכאור' הי' שייך ליישב באופן פשוט יותר, שהיתה יודעת האמת בחכמתה, שיש לו היכולת להיות הגדול בתורה שבאמת נעשה].